

Szczecin, dn. 19.07. 2023 r.

Prof. dr hab. Beata Zofia Filipiak

Uniwersytet Szczeciński

Instytut Ekonomii i Finansów

Katedra Finansów Zrównoważonych i Rynków Finansowych

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Adama Piotra Wieczorka nt. „**Uwarunkowania kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce**” napisanej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Agnieszki Alińskiej

I. Uwagi ogólne

Przedłożona do recenzji rozprawa została przekazana przez Pana Przewodniczącego Rady Naukowej dyscypliny Ekonomia i Finanse SGH w Warszawie prof. dr hab. Bogumiła Kamińskiego pismem z dnia 30 czerwca 2023 r. Przedmiotowa rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia, ponadto zawiera spis tabel, rycin, rysunków, bibliografię oraz załączniki. Praca liczy 350 stron ze wszystkimi formalnymi załącznikami i pełne wyniki przeprowadzonych badań. W rozprawie wykorzystano literaturę polską i obcojęzyczną, zarówno o charakterze zwartym jak i ciągłym, materiały statystyczne, materiały źródłowe oraz akty prawne.

Nie wnoszę uwag do formalnej strony przekazanej dokumentacji.

W trakcie przygotowywania recenzji ww. pracy doktorskiej, zostały zastosowane następujące kryteria oceny, które zostały wskazane w dokumentacji i umowie o dzieło:

- Oryginalność rozwiązania problemu naukowego,
- Ocena ogólnej wiedzy teoretycznej,
- Umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez doktoranta.

II. Ocena oryginalności rozwiązanego problemu

II.1 Ocena oryginalności podjętego tematu

Bezsprzecznym jest, że powstające i rozwijające się ramy prawno-organizacyjne oraz finansowe, w których funkcjonują szpitale publiczne stanowią uwarunkowania dla ich kondycji finansowej, a elementy składające się na nie stanowią ich czynniki. Ponadto wpływ na sytuację

finansową placówki medycznej mogą mieć czynniki o różnym charakterze, zarówno zależące od umiejętności funkcjonowania w powstałych ramach systemu ochrony zdrowia i wdrożonych działań na poziomie jednostki, jak i niezależne od niej, związane z systemem ochrony zdrowia i warunkowane przez obowiązujące prawo.

Koniecznym staje się dokonanie wieloczynnikowej analizy sytuacji finansowej, stanowiącej ważny i immanentny element procesu decyzyjnego w obszarze finansów publicznych, a w szczególności publicznych szpitali wchodzących w skład sektora publicznego w Polsce.

Waga podjętej problematyki uwarunkowań kondycji finansowej szpitali, mimo że pojawia się w publikacjach, jest bardzo słabo jeszcze ustrukturyzowana zwłaszcza w płaszczyźnie dotyczącej publicznych szpitali, a wobec zmian w otoczeniu (rosnącego ryzyka, w tym ryzyka ESG), ciągłych zmian systemowych (zwłaszcza w dochodach), jak również zmian systemu realizowanych zadań spowodowanych starzeniem się społeczeństwa nie traci na aktualności. Należy również podkreślić, że na ogólną sytuację szpitali mają wpływ różne czynniki (finansowe i niefinansowe), a zaliczenie szpitali do sektora publicznego powoduje silne oddziaływanie organów publicznych na zakres, możliwości i system finansowania zadań związanych z ochroną zdrowia.

Podjęty w pracy problem badawczy wypełnia lukę w zakresie dyskusji nad naukowym wyjaśnieniem czynników determinujących sytuację finansową publicznych szpitali, a w szczególności zbadanie możliwych dysfunkcji w tym zakresie wobec wystąpienia czynnika nagłego, nieprzewidywalnego bądź katastroficznego. O wyborze tematu, jako przedmiotu, badań zdecydowało zatem szereg czynników, które celnie Autor rozprawy wymienia i uzasadnia. Uznaję, że dokonanie wyboru obszaru badawczego przez **mgr Adama Piotra Wieczorka**, należy uznać w pełni za uzasadnione, a samo sformułowanie tematu i jego ukierunkowanie za bardzo trafne i potrzebne zarówno z punktu widzenia nauk społecznych, dyscypliny ekonomia i finanse.

II.2. Ocena przyjętych celów, hipotez oraz charakterystyka struktury pracy

Mgr Adam Piotr Wieczorek we wstępie określił przedmiot i podmiot badań, którym odpowiednio są: czynniki determinujące kondycję finansową w ujęciu przedmiotowym a w ujęciu podmiotowym - publiczne szpitale w Polsce. Praca jest ukierunkowana na weryfikację **hipotezy** głównej sformułowanej następująco: „analiza uwarunkowań kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce wskazuje, że czynniki zewnętrzne wpływające na nią występują stale, lecz z różnym natężeniem jak po wprowadzeniu Sieci Szpitali, a dopiero

wystąpienie nagłego zjawiska epidemiologicznego w postaci pandemii COVID-19 wywołało nowe czynniki zewnętrzne kondycji finansowej i znacząco zmieniło uwarunkowania dla tych placówek”. Oprócz hipotezy głównej, Doktorant dążył do weryfikacji hipotez pomocniczych, sformułowanych następująco:

1. Wdrożony po transformacji ustrojowej w Polsce ubezpieczeniowy model systemu ochrony zdrowia stworzył nowe prawne, organizacyjne i finansowe uwarunkowania dla kondycji finansowej szpitali publicznych, których istotna modyfikacja nastąpiła wraz wdrożeniem Sieci Szpitali.
2. Zmiany kondycji finansowej szpitali publicznych w Polsce uzależnione są przede wszystkim od czynników zewnętrznych, które mają charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy.
3. Pomimo pogarszającej się kondycji finansowej ogółu publicznych szpitali w Polsce w okresie pandemii wirusa SARS-CoV-2 wyniki wskaźników finansowe podmiotów ogólnopolskich w ramach Sieci Szpitali, a także placówek dla których organem tworzącym jest uczelnia wyższa i instytucja administracji rządowej polepszyły się.
4. Wystąpienie nagłego zjawiska epidemiologicznego jakim była pandemia wirusa SARS-CoV-2 i podjęte działania rządu w tym zakresie negatywnie wpłynęły na kondycję finansową szpitali publicznych w Polsce.
5. Dodatkowe, zlecane rodzaje działalności medycznej uruchamiane przez szpitale publiczne w Polsce w celu przeciwdziałania lub leczenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2 wpłynęły negatywnie na kondycję finansowej szpitali publicznych.

W pracy określono **cel główny** rozprawy jako: „zapropowanie koncepcji działań umożliwiających utrzymanie stabilności kondycji finansowej szpitali publicznych w Polsce w warunkach kryzysowych dla systemu ochrony zdrowia wywołanych sytuacjami o charakterze nadzwyczajnym”. Za **cele szczegółowe** uznano:

1. Opis charakterystyki i rozwoju modeli systemów ochrony zdrowia w następstwie, których powstały ramy organizacyjno-prawne i finansowe warunkujące funkcjonowanie podmiotów leczniczych, w tym publicznych szpitali w Polsce.
2. Analiza zmiany poziomu wydatków na system ochrony zdrowia w Polsce jako podstawowego czynnika zewnętrznego wpływającego na kondycję finansową publicznych szpitali.
3. Określenie metod pomiaru zmian kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce w oparciu o narzędzia weryfikacji poziomu efektywności.

4. Weryfikacja i ocena zmiany kondycji finansowej szpitali publicznych w Polsce od wystąpienia dwóch nowych czynników zewnętrznych zmieniających uwarunkowania tejże kondycji w postaci Sieci Szpitali, a następnie pandemii wirusa SARS-CoV-2.
5. Identyfikacja głównych czynników zewnętrznych i ich wpływu na zmianę kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce w okresie nadzwyczajnego wydarzenia jakim była pandemia koronawirusa.
6. Ocena reakcji decydentów w obszarze polityki zdrowotnej państwa na pandemię COVID-19 w kontekście wpływu na kondycję finansową publicznych szpitali w Polsce.

Należy uznać, że cel badawczy jest skonstruowany w swej istocie w sposób poprawny i logiczny oraz możliwy do osiągnięcia. Cele szczegółowe prowadzą do realizacji celu głównego i mają charakter zadaniowy. Sformułowana hipoteza badawcza i hipotezy pomocnicze w sposób bezpośredni łączą się z celem głównym i tematem pracy. Recenzent podkreśla, że nie wnosi uwag do konstrukcji hipotez, celów badawczych, co oznacza, że ich forma oraz zakres merytoryczny nie budzi zastrzeżeń.

Postawionej przez Doktoranta hipotezie, hipotezom pomocniczym i sformułowanym celom podporządkowana została struktura dysertacji, opierająca się na sześciu rozdziałach merytorycznych, wstępie i zakończeniu. Treść tych rozdziałów jest powiązana z tytułem pracy i służy realizacji celu głównego oraz weryfikacji postawionej głównej hipotezy badawczej. Układ pracy jest powiązany z postawionymi celami i pozwala poprzez wskazane podejście badawcze na ich realizację. Konkludując, rzeczowy układ pracy charakteryzuje się poprawnością, spójnością i logiczną sekwencją myślową poszczególnych jej części.

W pierwszym rozdziale dokonane zostało omówienie podstawowych pojęć związanych z ochroną zdrowia i opisaniem jej osadzenia w nurcie ekonomii sektora publicznego. Umiejscowiono sektor ochrony zdrowia wśród podmiotów sektora publicznego. Odniesiono się do organizacji, finansowania oraz ustroju podmiotów wchodzących w skład systemu ochrony zdrowia. Przedyskutowano koncepcję kondycji finansowej na gruncie teorii ekonomii sektora finansów publicznych.

Drugi rozdział stanowi odniesienie do prawno-organizacyjnych uwarunkowań dla funkcjonowania podmiotów leczniczych, w tym szpitali publicznych w wyniku rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce po transformacji ustrojowej. Odniesiono się również do uwarunkowań finansowych funkcjonowania szpitali w ramach „sieci szpitali”.

Rozdział trzeci dyskutuje finansowe uwarunkowania działalności szpitali publicznych jako element systemu ochrony zdrowia w Polsce. W szczególności skupiono się w nim na analizie

nakładów na ochronę zdrowia w Polsce, strukturze i wartości wydatków. Zaprezentowano również specyfikę finansowania systemu ochrony zdrowia i publicznych szpitali w okresie pandemii wirusa SARS-CoV-2.

W rozdziale czwartym przedstawiono rozważania na temat możliwych do wykorzystania narzędzi pomiaru efektywności w celu badania kondycji finansowej i jej zmian w jednostkach sektora publicznego, w tym w publicznych szpitalach. Rozdział piąty ma charakter empiryczny. Zaprezentowano w nim zasady doboru próby badawczej, metody badania kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce w oparciu o narzędzia pomiaru efektywności. Określono również zmiany kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce pod względem wybranych parametrów przeprowadzonych badań.

Ostatni, szósty rozdział pracy obejmuje identyfikację czynników tworzących uwarunkowania kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce na przykładzie wybranych podmiotów leczniczych. Elementem tego rozdziału również jest przedstawienie ceny wdrożonych działań przez rząd w wyniku wystąpienia pandemii wirusa SARS-CoV-2 oraz koncepcji działań w sytuacji kryzysowej o charakterze epidemii dotyczącej systemu ochrony zdrowia, pozwalającej na utrzymanie stabilności kondycji finansowej szpitali publicznych w Polsce.

Konkludując uważam, że wykreowana przez Doktoranta konstrukcja rozprawy oraz sposób opracowania zebranego materiału empirycznego, a także zastosowana metoda krytycznej analizy problemu połączona z logicznym wnioskowaniem w oparciu o zastosowaną procedurę badawczą, pozwala jednoznacznie stwierdzić w oparciu o wyniki z badań i wnioski końcowe zawarte w zakończeniu rozprawy, że zakładane cele badawcze zostały osiągnięte a postawione hipotezy zweryfikowane w stopniu satysfakcjonującym. Sam problem badawczy został nie tylko sformułowany prawidłowo, ale wskazano na lukę badawczą, która została poprzez zaprojektowane badania, przeprowadzone rozwiązania teoretyczne, jak również przyjęte cele wypełniona. Tym samym pragnę podkreślić, że kryterium ocena oryginalności rozwiązanego problemu **zostało spełnione**. Praca stanowi pod względem zarówno konstrukcyjnym, jak i zaprojektowanych badań naukowych oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

III. Ocena umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i wiedzy w teoretycznej w dyscyplinie ekonomia i finanse

Recenzowana rozprawa stanowi pogłębioną analizę literatury, materiału empirycznego, bazuje na wykonanych analizach i ocenach oraz mikrosymulacji oraz przeprowadzonej analizie finansowej (obserwacja zmian kondycji finansowej w oparciu o wykorzystanie narzędzi pomiaru

efektywności, pomiar uzyskiwania rentowności z działalności operacyjnej), a także analiza danych statystycznych. Na tej podstawie można wskazać, że Doktorant w pełni i z dużą biegłością posługuje się aparatem naukowym: wskazując na lukę badawczą, stawiając cele, tezę, hipotezę i pytania badawcze, projektując badania, wyjaśniając ich zasadność przeprowadzenia, prezentując przeprowadzone badania empiryczne. Pracę cechuje prawidłowe podejście w zakresie zastosowanych metod i to wpływa na wysokie walory poznawcze zgromadzonego materiału empirycznego. Praca charakteryzuje się prawidłową dyskusją merytoryczną, prawidłowo przygotowanym podejściem badawczym oraz adekwatnie zaprezentowaną warstwą empiryczną.

Pewien niedosyt budzi brak szczegółowego opisu procedury badawczej. Wprawdzie autor wyjaśnia podejście do badania płynności finansowej, ale brakuje całościowego schematu i opisu całej procedury. Autor wyjaśnia również dobór próby badawczej. Podejście całościowe pozwoliłoby powiązać hipotezy i cele badawcze z procedurą badawczą, pokazałoby etapy, metody które zostały zastosowane do celów weryfikacji poszczególnych hipotez.

Doktorant sposób kompetentny, bazując na prawidłowo poprowadzonej dyskusji teoretycznej wzbogaconej o przeprowadzone badania empiryczne, formułuje nie tylko poglądy ale trafnie wyciąga wnioski na podstawie których dokonuje oceny rządowych działań w odpowiedzi na wystąpienie pandemii oraz opracował koncepcję działań w sytuacji kryzysowej.

Oceniając umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych, należy stwierdzić, że dyskusja teoretyczna nie tylko charakteryzuje się prawidłowym doбором literatury i jej zastosowaniem, ma ona swoje odzwierciedlenie w późniejszych badaniach empirycznych. Rozdziały teoretyczne wiążą się koncepcyjnie z warstwą empiryczną, co potwierdza dobre przygotowanie badawcze. Doktorant potrafi nie tylko projektować badanie i je przeprowadzić, potrafi rozwiązać problem badawczy i wnioskować.

Należy wskazać na dokonania Autora rozprawy, które pozwoliły na zebranie wartościowego materiału empirycznego, aby:

1. uporządkować zagadnienia odnoszące się do zakresu przedmiotowego i podmiotowego pracy;
2. zaprezentować wyniki badań empirycznych;
3. wskazać na wynikające z przeprowadzonych badań wnioski i zbudować trafną diagnozę;
4. przedyskutować oraz określić metody pomiaru zmian kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce w oparciu o narzędzia weryfikacji poziomu efektywności;
5. dokonać adekwatnych ocen w oparciu o materiał empiryczny oraz dyskusję literaturową;
6. sformułować rozwiązania modelowe, mogące mieć zastosowanie w praktyce.

Dokonując oceny wskazanych aspektów rozprawy (tj. **umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i wiedzy w teoretycznej w dyscyplinie**), stwierdzam, że Autor dysertacji wykazał się w niej samodzielnością doboru literatury przedmiotu (w tym dużym stopniem adekwatności doboru literatury do prezentowanych treści), dobrą dyskusją teoretyczną popartą badaniami empirycznymi, umiejętnością syntetyzowania i konkludowania wywodów, jak również uznaję dobór metody badawczej za adekwatny, a tym samym pozwalający zrealizować cele i zweryfikować hipotezy badawcze. Tym samym uznaję, że mgr **Adam Piotr Wieczorek** wykazał się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, co pozwala na sformułowanie wniosku, że nie tylko posiada własny warsztat badawczy, ale umie się nim bardzo dobrze posługiwać. Uznaję również, że argumentacja przebiegu zjawisk ekonomiczno-finansowych oraz problemów dotyczących zarządzania finansami (w tym płynnością finansową) nie budzi w uwag.

Konkluzja: Uważam, że rozprawa doktora mgr **Adama Piotra Wieczorka** spełnia kryterium umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i wiedzy teoretycznej w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie ekonomia i finanse.

IV. Uwagi szczegółowe

Recenzowana rozprawa doktorska została prawidłowo przygotowana edytorsko, choć zdarzają się literówki. Większych uchybień recenzent nie dostrzega. Mogę stwierdzić, że pracę cechuje przejrzystość i dobre przygotowanie techniczne (zwłaszcza elementy graficzne są wykonane bardzo czytelnie, co wpływa na jakość prezentacji danych empirycznych). Należy podkreślić poprawność i komunikatywność języka, którym posługuje się Autorka rozprawy. Do zalet należy również zaliczyć umiejętność trafnego i syntetycznego myślenia, klasyczny układ (teoria-badania-rozwiązanie), co uwidacznia się przez trzy warstwy, tj. teoretyczna dyskusja, badania empiryczne oraz co w niej najbardziej wartościowe, ocena i rozwiązania (koncepcja działań sformułowana w punkcie 6.3). Rozprawa charakteryzuje się zarówno, dobrymi proporcjami między wskazanymi warstwami, jak również konsekwencją badawczą.

Zadaniem recenzenta jest oczywiście wykazanie nie tylko zalet, a te w tym przypadku są niezaprzeczalne, ale również uwag i sugestii, które podniosłyby jakość opracowania. Omawiając poszczególne części pracy, Recenzent wskazał na sugestie, które podniosłyby jakość dyskusji teoretycznej, uzupełniając ją (choć nieznacznie). Nie wnoszę innych uwag do sześciu części opracowania. Recenzent, chciałby zasugerować Doktorantowi, aby w przyszłości:

- zwrócił szerszą uwagę na kwestie problemów związanych z wchodzącą do praktyki koncepcją wpływu na sytuację finansową czynników niefinansowych (tj. ESG). Biorąc pod uwagę praktykę instytucji finansowych, zwłaszcza banków w ocenie kondycji finansowej będą kierowały się również oddziaływaniem czynników niefinansowych, czyli obok dotychczas analizowanych elementów kondycji finansowej (na równi lub też z większym naciskiem, czyli ryzykiem) będą rozpatrywane czynniki niefinansowe;
- odniósł się do ryzyka pandemicznego i jego wpływu na przyszłe działania szpitali publicznych;
- określenie metod pomiaru zmian kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce w oparciu o narzędzia weryfikacji poziomu efektywności powinno zakończyć się konkretną propozycją metodyczną oraz postulatem wdrożeniowym; uważam że podejście mogłoby stanowić ważny „barometr” pomiaru aktualnej sytuacji, pewien benchmark dla publicznych szpitali, co stanowiłoby ważne narzędzie decyzyjne dla zarządzających, jak również dla organów ministerstwa zdrowia;
- pokazując rozwiązania w punkcie 6.3 rozszerzył swoją koncepcję na działania jakie mogą podjąć same publiczne szpitale, gdyż z przedstawionych 9 punktów wszystkie powinny być realizowane poza działaniami szpitali. Stąd też pytanie, czy nie widzi Doktorant potrzeby aktywnego włączenia szpitali w postulowane zmiany i w jakim zakresie mogłaby zaproponowana koncepcja zostać rozszerzona?

Powyższe kwestie szczegółowe mają charakter dyskusyjny, które dotyczą jedynie publicznej dyskusji nad dysertacją i nie wpływają na obniżenie końcowej pozytywnej oceny recenzowanej pracy. Należy pokreślić, że praca stanowi cenne źródło nie tylko zebranych informacji, ale i unikalnych badań empirycznych, które mają znaczenie dla teorii i praktyki.

W związku z powyższym Recenzent chciałby poznać zdanie Doktoranta na temat:

1. realnych możliwości wdrożenia zaproponowanych działań w punkcie 6.3.;
2. włączenia ryzyka ESG (niefinansowego) w analizę kondycji finansowej i jego wpływ w przyszłości na sytuację finansową szpitali.

V. Wnioski końcowe

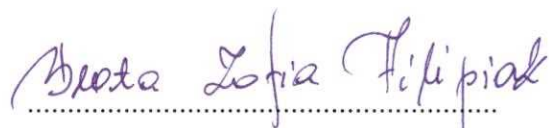
Przeprowadzona analiza wszystkich aspektów rozprawy doktorskiej mgr **Adama Piotra Wieczorka** świadczy o dobrym warsztacie badawczym i dowodzi również dobrej

znajomości problematyki. Uważam, że rozprawa doktorska spełnia wszystkie trzy kryteria, tj. kryterium oryginalności rozwiązania problemu naukowego, można w oparciu o nią dokonać pozytywnej oceny ogólnej wiedzy teoretycznej doktoranta, a ponadto widoczna jest umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Doktoranta.

Przeprowadzona dyskusja teoretyczna, poparta materiałem empirycznym i przeprowadzonym wnioskowaniem pozwala stwierdzić, że niniejsza praca doktorska stanowi ważny przyczynek naukowy wnoszący nowe elementy w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse. Jest to opracowanie wysoce merytoryczne, wnoszące nowe aspekty do wskazanej dziedziny i dyscypliny nauki.

Konkluzja: Recenzowana rozprawa doktorska mgr Adama Piotra Wieczorka nt. „**Uwarunkowania kondycji finansowej publicznych szpitali w Polsce**” napisanej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Agnieszki Alińskiej, spełnia wymogi określone w art.13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017, poz. 1789), tj. „rozprawa doktorska, przygotowana pod opieką promotora stanowi oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej”.

Biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzam, iż recenzowana praca mgr Adama Piotra Wieczorka **odpowiada wymaganiom stawianym pracom doktorskim**. Wnoszę, zatem o przyjęcie pracy jako spełniającej kryteria formalne oraz merytoryczne i **dopuszczenie** mgr **Adama Piotra Wieczorka** do jej publicznej obrony.

/ prof. dr hab. Beata Zofia Filipiak /